

✚ Raja-Karjalan ortodoksien nimenvalinta ja ristimänimivalikoima 1890–1914

OUTI PATRONEN

1 Johdanto

Ortodoksikarjalaista sukujuurta olevat suomalaiset voivat luetella omasta suvustaan kymmeniä ristimänimiä, jotka ovat ortodoksisessa maailmassa tavallisia mutta joita ei juuri käytetä luterilaisen kirkon piirissä. Esimerkiksi erään Raja-Karjalassa Korpiselän Ägläjärvellä 1910-luvulla eläneen perheen poikien nimiä ovat olleet *Ivan*, *Nikit* (*Nikita*), *Feodor*, *Fedot* ja *Nikolai* ja heidän serkkujensa nimiä *Sergei*, *Maksim*, *Aleksander* ja *Ivan* (Korpiselän henkikirja 1915: 7484–7485). Toisen maailmansodan päättymiseen asti Suomeen kuulunut Raja-Karjala oli vahvasti ortodoksista aluetta. Raja-Karjalalla tarkoitetaan Laatokan pohjoispuolella sijainnutta Salmin kihlakunnan aluetta, jossa oli kuusi maaseutupaikajää: Korpiselkä, Suojärvi, Suistamo, Soanlahti, Impilahti ja Salmi (Hämynen 1993: 41). Kaupunkeja alueella ei ollut.

Käsittelen tässä artikkelissa ortodoksien perinteistä nimenantoa ja Raja-Karjalan pohjois- ja keskiosassa 1800–1900-luvun vaihteen molemmin puolin käytössä olleita ortodoksien ristimänimiä. Tarkoitukseni on tarkastella kriittisesti niitä väitteitä, joita on usein esitetty ortodoksien ristimänimistön suppeudesta ja nimenannon kaavamaisuudesta. Tästä lähtökohdasta pyrin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: Mitkä nimet ovat olleet Raja-Karjalassa tavallisimpia? Entä harvinaisimpia? Miten paljon eri nimiä tietynä ajankohtana on ollut käytössä? Miten usein lapsille on annettu ristimänimi lapsen syntymäpäivänä muistopäiväänsä viettävän pyhän ihmisen mukaan? Miten usein ristimänimi ei näytä liittyvän pyhien kalenteriin vaan mahdollisesti lapsen vanhempien tai papin mieltymyksiin? *Ristimänimellä* tarkoitan ortodoksilapselle annettua nimeä siinä muodossa, kuin se on kirjattu kastettujen luetteloon.¹

Artikkelin rakenne on seuraava: Luvussa 2 esittelen aineiston eli tarkastelemani rippikirjat ja luvussa 3 käyn läpi, miten Suomen ortodoksien henkilönnimistöön on nimistöntutkimuksessa suhtauduttu ja mitä osa-alueita siitä on tutkittu. Luvussa 4 tarkastelen ortodoksista nimenantoperinnettä ja ortodoksista kirkkokalenteria eli pyhien kalenteria, johon nimenantoperinne on pohjautunut. Luvussa 5 raportoin,

1. Kiitän Virittäjän nimettömiä arvioijia rakentavasta kritiikistä. Kiitän myös dosentti Sirkka Paikka-
laa ja dosentti Teuvo Laitilaa tekstini kommentoimisesta.

mitkä ristimänimet ovat selvitykseni mukaan olleet kahdessa tarkastelemassani kylässä 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa yleisimpiä ja mitkä harvinaisimpia ja miten paljon eri nimiä on ollut käytössä. Luvussa 6 selvitän, miten esimerkiksi poimimani neljän ristimänimen antaminen on Korpiselän ortodoksisessa ja Suojärven ortodoksisessa seurakunnassa riippunut kirkkokalenterista. Tavoitteeni on selvittää, onko kirkkokalenteri aina määrännyt nimenantoa vai onko perinteestä voitu poiketa. Luvussa 7 kertaan lyhyesti, mitkä ovat selvitykseni tärkeimmät tulokset, ja pohdin, miten ortodoksien nimistöä voisi jatkossa tutkia.

2 Aineisto

Olen tarkastellut kaikkiaan neljää rippikirjaa (vuosilta 1890, 1910 ja 1913), jotka on laadittu kahdessa ortodoksisessa seurakunnassa kahdessa keskisuudessa rajakarjalaisessa kylässä. Näistä rippikirjoista olen selvittänyt sitä, mitkä nimet ovat olleet niissä tavallisia ja mitkä harvinaisia, sekä sitä, miten suuri ristimänimivalikoima kummassakin kylässä on kulloinkin ollut käytössä. Valitsemani kylät ovat Korpiselän kreikkalaiskatoliseen seurakuntaan kuulunut Ägläjärvi ja Suojärven Kaitajärvi, joka on kuulunut Suojärven kreikkalaiskatoliseen seurakuntaan.² Kyseiset seurakunnat ovat toimineet Raja-Karjalan pohjois- ja keskiosassa.

Lisäksi olen käynyt kyseisten seurakuntien kastettujen luetteloja vuosilta 1880–1914 ja selvittänyt niistä, minä kuukausina tiettyjä nimiä (*Maria, Olga, Akilina* ja *Jevdokia*) on annettu. Näin olen pyrkinyt selvittämään, onko nimenannon suhde ortodoksisen kirkkokalenteriin niin tiivis kuin usein väitetään. Aineistoni olen poiminut internetissä olevasta Karjala-tietokannasta (Katiha), jossa on Suomen kreikkalaiskatolisten seurakuntien asiakirjojen (kastetut, vihityt, haudatut, rippikirjat) suomennosten tiedot. Uusimmat kastettujen luettelot ja rippikirjat ovat vuodelta 1914.³

3 Rajakarjalaisen henkilönnimistön tutkimuksesta

Raja-Karjala, joka ennen viime sotia oli Suomen ortodoksisen kirkon vahvaa aluetta, oli karjalan kielen puhuma-alue (varsinaiskarjala ja livvi). Näin Suomen ortodoksis-karjalaisten historiallisen ristimänimistön tutkimus on myös Suomen karjalankielisen ortodoksisvähemmistön historian tutkimusta. Raja-Karjalassa ennen vuotta 1944 puhutut karjalaismurteet ovat viime vuosina olleet usean eri tutkimuksen kohteena. Tutkimuksissa aineistona on käytetty Itä-Suomen yliopiston Raja-Karjalan korpusta, joka

2. Korpiselän seurakuntaan kuului Korpiselän pitäjän lisäksi Ilomantsin itäosan kyliä (mm. Melaselkä ja Öllölä). Suojärven seurakuntaan puolestaan kuului Suojärven pitäjä, mutta sen jälkeen, kun siitä erotettiin omaksi seurakunnakseen Annantehtaan kappeliseurakunta (1895), seurakuntaan kuului ainoastaan pitäjän eteläosa (Pelkonen 1966: 97). Virallisesti Annantehtaan kreikkalaiskatolinen seurakunta aloitti itsenäisenä seurakuntana vasta vuonna 1921 (Kirkinen 1966: 292).

3. Teknisistä syistä olen käyttänyt Katihan vanhaa versiota, jonka päivittäminen on lopetettu toukokuussa 2013. Tietokannassa olevia mahdollisia puutteita tai virheitä en ole voinut tarkistaa. Katihan versio, jota päivitetään edelleen, on osoitteessa <https://katiha.mamk.fi/>.

sisältää 1960- ja 1970-luvulla tehtyjä murrehaastatteluja. Milla Uusitupa, Vesa Koivisto ja Marjatta Palander (2017) ovat tarkastelleet rajakarjalaismurteiden variaatiota, joka on suomen siirtymämurteisiin verrattuna erityisen monimuotoista ja vakiintumatonta. Tämä johtuu karjalan ja suomen eri-ikäisistä kielikontakteista. He esittävät, että rajakarjalaismurteet muodostavat yhden niin sanotun rajamurteiston itäisten itämerensuomalaisten kielten jatkumolla. Rajakarjalaismurteiden variaatio on tullut esille myös muissa tutkimuksissa. Susanna Tavi ja Lauri Tavi (2019) ovat selvittäneet, millä tavoin eräät, tyypillisesti konjuktioina toimivat suomen ja karjalan kielen lekseemit vaihtelevat Raja-Karjalasta lähtöisin olevien informanttien puheessa. Milla Uusitupa on väitöstutkimuksessaan (2017) tarkastellut rajakarjalaismurteiden avoimia persoonaviittauksia.

Suomen ortodokseilla olleita ristimänimiä on tutkittu toistaiseksi vähän. Sen sijaan Raja-Karjalan ortodoksien sukunimistöistä ja sen kehittymisestä on valmistunut hiljattain väitöskirja (ks. Patronen 2017). Monessa suomalaisten etunimiä käsittelevässä kirjassa Suomen ortodoksien ristimänimistä todetaan, että ortodokseilla on ”oma pyhimyskalenterinsa” (esim. Kiviniemi 1982: 75), johon nimenanto on perustunut. Koska kalenterilla on ollut vahva asema, on ollut helppo sivuuttaa muun muassa se seikka, että jotkin ortodoksien nimet ovat voineet eri vuosikymmenillä olla muita tavallisempia tai muita harvinaisempia. Tässä yhteydessä on myös syytä huomauttaa, että ortodoksisessa kirkossa ei puhuta *pyhimyksistä* vaan *pyhistä* tai *pyhistä ihmisistä*; suomen kielen *pyhimys*-sanon käyttöä pidetään halventavana (Berglund 2008: 64).⁴

Ortodoksisen ristimänimistön rajallisuuden ja tiettyjen nimien yleisyyden takia ortodoksikarjalaisten nimivalikoimaa on pidetty suppeana (esim. Kiiski 2011: 291). Viljo Nissilä (1943: 200) on todennut, että pääosa Soikkolan inkeröiden (inkerikkojen) eli Inkerinmaan ortodoksien nimistöistä on ”yksitoikkoisena massana”, koska se on ollut kreikkalais-venäläistä. Nissilä luettelee laajassa kirjoituksessaan *Suomen Karjalan ortodoksinen nimistö* (1976) satoja karjalaisten ristimänimiä ja niiden karjalaisia hypokorismeja. Hypokorismilla tarkoitetaan kantanimen kansanomaista muotoa (Kiviniemi, Pitkänen & Zilliacus 1974: 16). Tutkimuksesta ei saa kuitenkaan selvää mielikuvaa siitä, mitä ristimänimiä ortodoksikarjalaisilla on milloinkin ollut. Esitystapa, jossa venäläisiä ristimänimiä ja niiden karjalaisia ja venäläisiä hypokorismeja käsitellään rinnakkain, ei selvennä tilannetta. Puhe karjalaisten ristimänimien hypokorismien suuresta määrästä on ohjannut huomiota pois myös siitä, että osa ristimänimistä on tunnettu virallisessa ja arkisessa käytössä samassa muodossa: moni *Nikolai* on ollut aina *Nikolai* ja *Boris* aina *Boris*. Ortodoksisen historiallisen ristimänimistön vähäinen tuntemus vaikeuttaa myös ortodoksikarjalaisten sukunimien tutkimusta, koska tiedossa ei ole, mitä ristimänimiä ortodoksikarjalaisilla on ollut ja mitä ei (esim. Patronen 2009: 100 s.v. *Isrikki*).

Eero Kiviniemi on teoksessaan *Suomalaisten etunimet* (2006) selvittänyt suomalaisilla olevien nimien suurta suosionvaihtelua ja sen syitä. Ortodoksisessa maailmassa nimivalikoiman muutokset ovat sen sijaan olleet rajallisia ja huomattavan hitaita. Kiviniemi toteaa, että ”ortodoksisessa pyhimyskalenterissa” on ”muutamia tuhansia nimiä”,

4. Ortodoksisen kirkon kanonisoimilla Jumalan valituilla pyhillä miehillä ja naisilla on erilaisia nimikkeitä, jotka kuvaavat heidän elämäänsä, esimerkiksi *pyhittäjä*, *apostoli* ja *profeetta* (Arseni 1999: 228).

mutta niistä on otettu käyttöön ”ehkä noin sata miehennimeä ja vielä pienempi määrä naisten nimiä” (mts. 234). Kiviniemi mainitsee 5 000 yleisimmän ristimänimien tilastoissa (noin vuodet 1870–1979) tietoja tiettyjen Viipurin läänissä yleisinä esiintyneiden nimien (esim. *Nasti, Natalia, Pelagea, Pelagia*) määristä (Kiviniemi 1982: 244, 249–348), mutta yksittäisten ortodoksisten ristimänimien suosiota tai mahdollisia alueellisia eroja ei ole toistaiseksi tutkittu.

Nyky-Suomen ortodoksien ristimänimistöstä on tehty 2000-luvulla kaksi suomen kielen pro gradu -tutkielmaa: Eija-Helena Kettunen (2008) on tarkastellut Joensuun ortodoksisessa seurakunnassa 1970–1990-luvulla annettuja ristimänimiä ja Outi Iljin (2013) Helsingin ortodoksisessa seurakunnassa 2000-luvulla annettuja ensinimiä. Karjalan Kielen Seura on julkaissut vuonna 2009 viikkosen *Perinteisiä karjalaisia etunimiä* (29 sivua), johon on valittu nimiä 1930- ja 1940-luvulla julkaistuista sukunimioppaista (Härkönen 1930; Teppo 1942), Aleksanteri Kasangon toimittamasta teoksesta *Nimi ja usko* (1952) ja Nissilän tutkimuksista (1975, 1976). Aiemmissä tutkimuksissa on selvitetty luterilaisen väestön etunimimuotia ja ortodoksien nykyistä nimistöä, joten tämä tutkimus, jossa keskityn Suomen ortodoksien historialliseen nimivalikoimaan, täydentää suomalaisten nimistöstä saatavaa kuvaa.

4 Ortodoksien perinteinen nimenanto ja pyhien kalenteri

Suomen ortodoksisen kirkon itsenäistymiseen (1923) saakka Suomen ortodoksit kuuluivat hallinnollisesti Venäjän ortodoksisen kirkon alaisuuteen. Koska kirkon kieli oli venäjä, sen asiakirjat laadittiin myös Karjalassa venäjäksi. Suomen ortodoksis-karjalaisten ristimänimet olivat itsenäisyyden ajan alkuun asti samoja kuin venäläisten ristimänimet. (Kiiski 2011: 291.) Nämä nimet ovat heprealais-kreikkalais-venäläisiä (Nissilä 1976: 45).

Ortodoksien nimenanto on perinteisesti perustunut ortodoksisen kirkon pyhien kalenteriin: lapselle on annettu sen pyhän ihmisen nimi, jonka muistopäivä on lapsen syntymäpäivänä tai lähellä sitä. Jos lapsen sukupuoli ei ole sama kuin hänen syntymäpäivänään muisteltavan pyhän ihmisen, on valittu seuraavan tai edellisen päivän pyhä. Toisaalta on myös mahdollista antaa lapselle nimi sen pyhän mukaan, jonka lapsen vanhemmat kokevat itselleen läheiseksi. Perinteen mukaan lapsi saa vain yhden ristimänimen. (Ortodoksinen kalenteri 2006: 162; Ortodoksinen kalenteri ja nimipäivät 2017.)⁵ Se pyhä, jonka nimen lapsi saa, on tämän taivaallinen esirukoilija; pyhän ja lapsen välille muodostuu näin hengellinen sukulaisuussuhde (Sidoroff 1979: 216). Ortodoksisuudessa ei siis periaatteessa ole voinut olla periytyviä ristimänimiä tai kaimanimiä kuten luterilaisilla (vrt. Kiviniemi 1982: 129–138; Kotilainen 2008: 322, 329), eikä ortodoksilapsia ole nimetty esimerkiksi isovanhempien tai kummien mukaan.⁶

5. Vuoden 2017 kalenterissa ei enää mainita lainkaan nimen valintaa lapsen syntymäpäivän mukaan (Ortodoksinen kalenteri 2017: 185).

6. Tarkastelemissani ortodoksisten seurakuntien kastettujen luetteloissa on tietoja kummeista, mutta en ole tarkastellut niitä tässä tutkimuksessa. Ortodoksisessa kirkossa nimenanto on erillinen toimitus, joka voidaan toimittaa kahdeksantena päivänä lapsen syntymästä. Perinteen mukaan kummeja

Tietyt ristimänimet ovat ortodokseilla hyvin yleisiä, koska kirkkokalenterissa on useita samannimisiä pyhiä. Esimerkiksi ristimänimi *Johannes*, jota vastaa venäjän *Ivan* (*Ioann*), on ortodokseilla hyvin tavallinen. Vuoden 1893 kalenterissa *Johannes* (*Ivan*)-nimisten pyhien päiviä on 24; *Johannes*-nimisiä pyhiä ovat esimerkiksi *Johannes Kastaja* ja *Johannes Teologi* (PSHV 1893: 31–32, 38, 75.)⁷ Koska samannimisiä pyhiä on useita, ortodoksikarjalaisessa perheessä saattoi aiemmin olla useampikin samanniminen lapsi (esim. *Petr*), joita kuitenkin kutsuttiin nimen eri muunnoksilla (esim. *Petri* ja *Peša*; Kiiski 2011: 291). Eri ristimänimillä oli vaihteleva määrä hypokorismeja (esim. ven. *Grigorij* > karj. *Grigo*, *Grigo*, *Griisa*, *Grisa*, *Griska*, *Riiko*, *Riko*; Nissilä 1976: 58, 120).

Ennen vuotta 1893 Suomessa käytettiin venäjänkielistä Venäjän ortodoksisen kirkon kalenteria.⁸ Ensimmäinen suomalainen ortodoksinen kirkkokalenteri, *Pyhän Sergein ja Hermanin Veljeyskunnan Kalenteri 1893*, julkaistiin vuonna 1892. Varsinaisen kalenteriosan lisäksi siinä on sekä miesten että naisten nimien luettelot, joissa mainitaan kreikan-, latinan- ja venäjänkielisten pyhien henkilöiden nimien lisäksi Suomen ortodoksien karjalaisia nimivariantteja.⁹ Nimipäiväluettelossa mainitaan 352 miesten nimeä ja 80 naisten nimeä.

Sen sijaan uudemmissa, vuosien 1900–1916 kalentereissa ei ole erillisiä nimi-luetteloja. Jo kalentereiden pintapuolinen vertailu osoittaa, että vuosien 1893 ja 1916 välillä ristimänimivalikoima on kasvanut jonkin verran. (PSHV 1893: 66–88; PSHV 1900–1916.) Vuonna 1918 julkaistiin *Kr-katolisen kirkon kirkkokalenterissa esiintyvien nimien aakkosluettelo*. Vihkonen (48 sivua) sisältää suomalaisten ortodoksisten nimien luettelon. Sen sijaan vuonna 1922 laadittua ristimänimiehdotusta, joka julkaistiin *Aamun Koitto* -lehdessä, ei koskaan vahvistettu virallisesti. (Kasanko toim. 1952: 3; Repo 1986: 94.)

Rajakarjalaisten ristimänimistö suomalaistui 1920-luvulla hyvin nopeasti, ja vuosikymmenen lopulla ortodoksilapsille saatettiin antaa samoja nimiä kuin luterilaisille (esim. Ägläjärvellä *Helmi*, *Siiri*, *Veikko*; Korpiselän henkikirja 1933: 72). Vuonna 1930 Iivo Härkönen laati oman ehdotuksensa ortodoksisen ristimänimistön suomalaistamiseksi, ja se julkaistiin hänen laatimassaan *Karjalaisten sukunimioppaassa* (Härkönen 1930: 37–55). Erään ortodoksipapin tiedon mukaan vuonna 1933 lähes kaikki ortodoksilasten ristimänimet olivat lasten vanhempien valitsemia (Ryttyläinen 1933: 18). Lisäksi Suomen ortodoksit ovat 1900-luvulla muuttaneet ristimänimiään. Suurin osa nimenmuutoksista on tapahtunut vaivihkaa ja vähitellen, jolloin esimerkiksi nimi *Nikit* (*Nikita*) on alkanut myös virallisissa yhteyksissä olla *Mikko*, *Feodor* puolestaan *Heikki*. Osa ristimänimistä on muutettu sukunimenmuutoksen yhteydessä (esim. *Iivana Kärpänen* > *Juho Korajoki*; Suomen kielen nauhoitearkistossa oleva tieto perustuu Korpiselän Ägläjärveltä lähtöisin olleen Juho Korajoen haastatteluun). Tässä artikkelissa tar-

luulee olla yksi; hänen on hyvä olla samaa sukupuolta kuin kastettava. (Sidoroff 1979: 215–216.)

7. Ortodoksisen kirkon pyhien elämäkertoista on suomennettu teokset *Pyhä muisto vuoden jokaiselle päivälle* (1932–1938, 1960) ja *Synaksarion* (2003–2019, 12 osaa). 1930-luvulla julkaistut Anna Okulovin suomentamat pyhäelämäkerrat on julkaistu uudelleen nimellä *Kirkkovuoden pyhät* (1979, 1980).

8. Valamon luostarin kirjastossa on muun muassa venäjänkieliset vuosien 1888–1893 kalenterit (Suvitie 2017). En ole toistaiseksi voinut tarkastella venäjänkielisiä kalentereita.

9. Vuoteen 1910 saakka kreikkalaiskatolisen kalenterin toimittaja oli rovasti N. Kasanski. Vuoden 1910 kalenteriin sen toimittaja arkkimandriitta Kiprian muutti ristimänimien kirjoitusasua: *Johannekses-ta* tuli *livan*, *Paavalista Pavel* jne. (Omahinen 16.12.1910.)

kastelen kuitenkin ajanjaksoa, jolloin suomalaistumiskehitys ei ollut vielä alkanut ja Raja-Karjalassa annettiin perinteisiä ortodoksisia nimiä.

5 Yleisimmät ja harvinaisimmat ristimänimet 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa

Käsittelen seuraavaksi sitä, mitkä ristimänimet ovat olleet valitsemissani kahdessa rajakarjalaisessa kylässä käytössä ja mitkä niistä ovat olleet yleisiä ja mitkä harvinaisia. Tarkoitukseni on samalla selvittää, näyttääkö kahdessa eri seurakunnassa olleen käytössä sama ristimänimivalikoima ja voiko se ylipäätään vaihdella. Olen tarkastellut Ägläjärven ja Kaitajärven asukkaiden ristimänimistöä vuoden 1890 rippikirjasta ja yhdestä 1910-luvun rippikirjasta: Ägläjärveltä olen käyttänyt vuoden 1913 rippikirjaa ja Kaitajärveltä vuoden 1910 rippikirjaa. Esitän taulukossa 1 kummastakin kylästä 12 yleisintä naisten ja miesten nimeä yleisyysjärjestyksessä.

Taulukko 1.

12 yleisintä naisten ja miesten ristimänimeä (kantajamäärineen) Korpiselän Ägläjärvellä (464 asukasta) ja Suojärven Kaitajärvellä (540 asukasta) yhden 1910-luvun alun rippikirjan mukaan.

	Ägläjärvi (1913) Naiset (N = 233)	Kaitajärvi (1910) Naiset (N = 278)	Ägläjärvi (1913) Miehet (N = 231)	Kaitajärvi (1910) Miehet (N = 268)
1.	Anna (26)	Anna (40)	Joann (Ioann, Ivan) (41)	Joann (Ioann, Ivan) (38)
2.	Maria (26)	Maria (36)	Vasili (15)	Vasili (24)
3.	Aleksandra (18)	Jevdokia (20)	Petter (14)	Feodor (17)
4.	Varvara (11)	Marfa (18)	Feodor (12)	Petr (15)
5.	Akilina (10)	Aleksandra (16)	Georgi (Jegor) (12)	Aleksandr (14)
6.	Irina (10)	Irina (12)	Nikolai (10)	Mihail (14)
7.	Jevdokia (10)	Akilina (11)	Aleksandr (9)	Feodor (14)
8.	Pelagia (9)	Anastasia (10)	Jakov (9)	Stefan (13)
9.	Marfa (8)	Tatjana (10)	Mihail (8)	Andrei (9)
10.	Matrona (8)	Jelena (8)	Aleksei (7) Jevfimi (7) Pavel (7)	Georgi (Jegor) (9)
11.	Jelena (7) Paraskeva (7)	Jekaterina (7) Matrona (7) Natalia (7) Paraskeva (7)	Dimitri (6) Semen (Simeon) (6) Stefan (6)	Pavel (9)
12.	Natalia (6) Olga (6) Sofia (6) Vassa (6) Vera (6)	Vassa (6)	Kirill (5) Nikita (5)	Nikolai (8)

Ägläjärven naispuolisten asukkaiden (233) yleisimmät ristimänimet vuonna 1913 olivat *Anna* ja *Maria*: kummankin nimen kantajien osuus kylän naispuolisista asukkaista oli 11 prosenttia. Samat nimet olivat olleet kylän yleisimmät naisten ristimänimet jo vuonna 1890, mutta tuolloin *Maria*-nimisiä oli 14 prosenttia kylän naisista (N = 186 naista). Sen sijaan *Jevdokia*, joka oli vuonna 1913 seitsemänneksi yleisin (4 %), oli vuonna 1890 ollut toiseksi tavallisin (8,0 %), jopa hieman *Mariaa* (7,5 %) yleisempi naisennimi.

Kaitajärven naisten 12 yleisimmän nimien luettelot vuosilta 1890 ja 1910 ovat pääosin samanlaisia kuin Ägläjärven luettelot vuosilta 1890 ja 1913. Erot eivät vaikuta merkittävilä. Ainoastaan nimen *Varvara* asema on 1910-luvulla ollut kylissä varsin erilainen: Ägläjärvellä nimi oli vuonna 1913 neljänneksi tavallisin (11 nimenkantajaa), kun Kaitajärvellä se oli vuonna 1910 harvinainen: kylässä oli vain kaksi sennimistä naista, eikä nimi kuulunut edes 25 yleisimmän nimen joukkoon. Vuonna 1890 Ägläjärvellä eli neljä *Varvara*-nimistä naista, Kaitajärvellä yksi. Syitä nimen *Varvara* yleistymiseen Ägläjärvellä on vaikea arvailla. Sen sijaan nimen Aleksandra nousu yleisimpien naistennimien joukkoon 1900-luvun alussa liittyy keisarillisen perheen ristimänimien yleistymiseen; vielä vuonna 1890 nimi ei ollut tavallinen. Palaan keisarillisiin nimiin tämän luvun lopussa.

Miehennimen *Ivan* suosio oli Ägläjärvellä vuonna 1913 ylitse muiden: kylän 231 miespuolisesta asukkaasta 41 eli 18 prosenttia oli sennimisä. Vuonna 1890 nimen *Ivan* kantajien osuus oli ollut 15 prosenttia (27 miestä kaikkiaan 181:stä). Vuonna 1913 nimi *Vasili* oli 6 prosentilla (15 miehellä) Ägläjärven miespuolisista asukkaista ja nimi *Petter* (*Petr*) oli lähes yhtä tavallinen (14 miehellä). Kaitajärvellä nimi *Ivan* oli vuonna 1910 yhteensä 14 prosentilla kylän miespuolisista asukkaista (38 miehellä). 20 vuotta aiemmin vastaava osuus oli ollut 11 prosenttia (20 miestä). Vuonna 1910 *Vasili*-nimisiä oli kylässä 24, eli se oli 9 prosentilla Kaitajärven miespuolisista asukkaista. Nimi *Petr* oli huomattavasti harvemmalla, vain 15 miehellä (6 %). Eri miesten nimien yleisyydessä Ägläjärvellä ja Kaitajärvellä ei ole huomattavia eroja. Yleisimmistä miesten nimistä huomio kiinnittyy ainoastaan nimiin *Nikolai* ja *Aleksandr* (~ *Aleksanteri*), jotka olivat tsaarien nimiä. Palaan niihin hieman tuonnempana.

Korpiselän ja Suojärven kreikkalaiskatolisten seurakuntien kastettujen luetteloista käy ilmi, että ristimänimi on valittu nimenomaan sen mukaan, milloin lapsi on syntynyt – ei sen mukaan, milloin lapsi on kastettu. Lapset ovat olleet kastepäivänään tavallisesti 1–2 kuukauden ikäisiä; nuorimmat ovat olleet kahden päivän ikäisiä ja vanhimmat lähes kymmenen kuukauden ikäisiä. Raja-Karjalassa ortodoksien kasteita ei toimitettu tiettyinä paastoaikoina (Hämynen 1993: 60), ja pitkien ja vaikeakulkuisten välimatkojen vuoksi pappi kävi tietyissä kylissä vain harvoin.¹⁰ Korpiselän kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa toimi yksi pappi, joka asui kirkonkylässä. 1800-luvulla seurakunnassa toimi vuorollaan toistakymmentä eri pappia (Ryttyläinen 1958: 176). Myös Suojärven seurakunnassa papit vaihtuivat usein, mutta vuosiksi 1873–1900 saatiin pysyvä viranhaltija. Seurakuntaan saatiin toinen pappi vuonna 1895. Suojärven seurakunnan pappi asui Varpakylässä ja Annantehtaan pappi Annantehtaalla. (Pelkonen 1966: 84–86, 91, 97.)

10. Vielä 1930-luvun Suojärvellä vainaja saatettiin saattaa viimeiselle matkalleen maallikoiden kesken, ja kylässä vieraillessaan pappi siunasi samalla useita hautoja (Makkonen 1989: 143).

Tiettyjen nimien hyvin suuri määrä tarkastelluissa rajakarjalaiskylissä johtuu epäilemättä ortodoksisesta nimenantoperinteestä: ristimänimet *Ivan*, *Anna* ja *Maria* ovat olleet tavallisia, koska moni ortodoksisen kirkon pyhistä on senniminen. Vuoden 1893 kirkkokalenterissa on kolme Neitsyt Marian äidin Annan muistopäivää (3. helmikuuta, 25. heinäkuuta ja 9. syyskuuta; PSHV 1893: 42, 85). Samassa kalenterissa nimi *Maria* esiintyy kahtena eri päivänä (1. huhtikuuta ja 22. heinäkuuta; PSHV 1893: 87). 1910-luvulla yleisimmillä ristimänimillä on ollut vahva asema kummassakin kylässä: noin kolmasosalla (30–35 %) kummankin kylän naispuolisista asukkaista on ollut jokin kolmesta tavallisimmasta naisen nimestä; miesten nimissä tilanne on ollut sama (30 %). Nimet, jotka ovat olleet yleisiä 1900-luvun alussa, eivät välttämättä ole aina olleet samassa asemassa. Taustaselvitykseni osoittavat, että niitä ei ole annettu koko 1800-luvun ajan tasaisesti, mutta asia vaatii vielä erillistä selvitystä.

Ägläjärven naispuolisilla asukkailla (N = 233) oli vuonna 1913 käytössä yhteensä 41 eri ristimänimeä, miehillä (N = 231) 49. Naisten nimistä 16 (40 %) oli yhden tai kahden henkilön nimiä, ja miesten nimistä peräti 27 (54 %). Erityisesti se, että kylän miehistä jopa 17 prosentilla (39 miehellä) oli tällainen harvinainen nimi, muuttaa käsitystä ristimänimivalikoiman laajuudesta. Naisten ristimänimien määrä oli kasvanut edellisten 20 vuoden aikana: vuonna 1890 kylässä (367 asukasta) oli ollut käytössä 33 naisenimeä eli kahdeksan nimeä vähemmän. Sen sijaan miesten nimiä oli ollut lähes yhtä paljon, 49 nimeä. Harvinaiseksi määrittelemiäni naisennimiä oli vuonna 1890 kuitenkin vain 9 prosentilla kylän naisista. Sen sijaan 18 prosentilla kylän miehistä oli jo tuolloin harvinainen nimi.

Suojärven Kaitajärvellä naisilla (N = 278) oli vuonna 1910 puolestaan käytössään 41 eri ristimänimeä, kun niitä oli 20 vuotta aiemmin ollut 34. Kylän miesten (N = 183) ristimänimien määrä oli vuonna 1890 kaikkiaan 59 ja vuonna 1910 (N = 268) yhtä paljon eli 59. Samoin kuin Ägläjärvellä myös Kaitajärvellä naisten nimien valikoima näyttää kasvaneen vuosisadanvaihteen tienoilla. Kaitajärvellä sekä vuonna 1890 että vuonna 1910 käytössä olleista miesten nimistä vajaan kaksi kolmasosaa oli sellaisia, joilla oli vain yksi tai kaksi kantajaa. Huomattava osa kylän miesten ristimänimistä oli yksilöllisiä. Ägläjärven vuoden 1913 ja Kaitajärven vuoden 1910 uniikkinitimet on koottu asetelmaan 1 (seur. sivulla).

Ägläjärvellä ja Kaitajärvellä oli vuonna 1890 ja 1910-luvun alussa käytössä hieman eri valikoima ristimänimiä. Ägläjärven naistennimien valikoimassa vuonna 1913 uusia olivat vuoteen 1890 verrattuna nimet *Apollinaria*, *Julia*, *Klaudia*, *Lidia*, *Ljubov*, *Marina*, *Nina*, *Soja*, *Taisia* ja *Vera*. Samaan aikaan nimistöstä olivat poistuneet *Salomonida* ja *Stepanida*. Kaitajärvellä naisten nimien joukkoon olivat 20 vuoden takaiseen nimistöön verrattuna ilmestyneet *Avgusta*, *Jelisaveta*, *Klaudia*, *Lidia*, *Ljubov*, *Nadezda*, *Olga*, *Raisa*, *Sira*, *Valissa* ja *Vera* eli osittain samat nimet kuin Ägläjärvellä. Myös kaitajärveläisten nimistöstä olivat poistuneet nimet *Solomonida* ja *Stefanida* sekä lisäksi *Jefrosinia* ja *Mavra*. Kaikki kaitajärveläisten nimistöön ilmestyneet nimet eivät olleet Suojärven kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa uusia: esimerkiksi nimeä *Ljubov* oli annettu siellä jo 1800-luvun puolivälissä, eli kyse oli syystä tai toisesta hyvin harvinaiseksi jääneestä nimestä. Sen sijaan ristimänimet *Apollinaria*, *Sira* ja *Taisia* ovat tulleet Korpiselän ja Suojärven ortodoksien käyttöön vasta 1900-luvun alussa. Niitä ei myöskään mainita

Asetelma 1.

Ägläjärven ja Kaitajärven uniikkinimet 1910-luvulla. Ägläjärven tiedot ovat peräisin vuoden 1913 rippikirjasta, Kaitajärven vuoden 1910 rippikirjasta.

Ägläjärvi, naiset	Kaitajärvi, naiset	Ägläjärvi, miehet	Kaitajärvi, miehet
<i>Apollinaria</i>	<i>Avgusta</i>	<i>Antipp</i>	<i>Andronik</i>
<i>Feodosia</i>	<i>Domna</i>	<i>Arhipp</i>	<i>Arhipp</i>
<i>Gligeria</i>	<i>Jelisaveta</i>	<i>Boris</i>	<i>David</i>
<i>Jefrosinia</i>	<i>Ksenia</i>	<i>David</i>	<i>Foti</i>
<i>Jevgenia</i>	<i>Ljubov</i>	<i>Igor</i>	<i>German</i>
<i>Justinia</i>	<i>Nadezda</i>	<i>Isaaki</i>	<i>Guri</i>
<i>Ljubov</i>	<i>Sira</i>	<i>Jemeljan</i>	<i>Jemeljan</i>
<i>Marina</i>	<i>Valissa</i>	<i>Jeremi</i>	<i>Ilarion</i>
<i>Melania</i>		<i>Juda</i>	<i>Iuda (Juda)</i>
<i>Taisia</i>		<i>Leonti</i>	<i>Jefrem</i>
		<i>Matfei</i>	<i>Jevfimi</i>
		<i>Panteleimon</i>	<i>Jevdokim</i>
		<i>Sofron</i>	<i>Joakim</i>
		<i>Trofim</i>	<i>Josif</i>
		<i>Viktor</i>	<i>Kapiton</i>
			<i>Karp</i>
			<i>Kirill</i>
			<i>Kornili</i>
			<i>Kosma</i>
			<i>Luka</i>
			<i>Mitrofan</i>
			<i>Nikanor</i>
			<i>Nikita</i>
			<i>Onisim</i>
			<i>Onufri</i>
			<i>Rodion</i>
			<i>Roman</i>
			<i>Spiridon</i>
			<i>Vladimir</i>

vuoden 1893 kirkkokalenterissa (PSHV 1893). Ristimänimi *Apollynaaria* (5.1.) mainitaan vuoden 1900 kirkkokalenterissa, mutta nimi *Taisia* (10.5.) on vasta vuoden 1916 kalenterissa. Nimeä *Sira* ei mainita kummassakaan. (PSHV 1900–1916.)

Ägläjärvellä käytössä ollut miesten ristimänimistö on muuttunut vuosien 1890 ja 1913 välillä vain jonkin verran. Vuonna 1890 mainituista nimistä seitsemää, nimiä *Afanasi*, *Feofilakt*, *Feodul*, *Kondrati*, *Mina*, *Savva* ja *Terenti*, ei mainita vuoden 1913 rippikirjassa. Ägläjärveläiseen ristimänimistöön ei näytä tuona ajanjaksona tulleen aivan uusia nimiä, vaan kaikki on tunnettu Korpiselän kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa jo 1800-luvulla.

Sen sijaan Kaitajärvellä miesten nimistö näyttää muuttuneen vuosien 1890 ja 1910 välillä huomattavasti enemmän: vuoden 1890 rippikirjassa mainituista 59:stä miesten nimestä 18 nimeä ei mainita vuoden 1910 rippikirjassa. Kaitajärveltä mainitaan vuosien 1890 ja 1910 rippikirjoissa yhteensä 77 erilaista miesten ristimänimeä; Ägläjärvellä määrä on 56. Eri vuosikymmenillä käytössä olleiden nimivalikoimien ero miesten ja naisten välillä selitty sillä, että ortodoksisessa kalenterissa on paljon miesten nimiä.

Ägläjärvellä vuonna 1913 tavallisimpien miesten nimien joukossa olivat myös nimet *Aleksandr* ja *Nikolai*. Niistä *Nikolai* on ollut suosittu myös Suomen luterilaisilla; autonomian ajalla keisarillisen perheen ristimänimet tulivat suomalaisten suosioon ja myös suomalaiseseen almanakkaan otettiin esimerkiksi nimet *Aleksandra*, *Nikolai* ja *Olga* (Kiviniemi 1982: 88). Keisarinna Aleksandra Fjodorovna vanhempi (1798–1860) oli Nikolai I:n puoliso, ja *Olga* viittasi suuriruhtinatar Olga Fedorovnaan (s. 1839). Suomalaisessa almanakassa *Aleksandra* oli vuosina 1827–1928 (ja uudelleen vuodesta 2000 lähtien), *Olga* vuosina 1868–1928 (ja uudelleen vuodesta 1964) ja *Nikolai* vuoteen 1917 saakka (ja uudelleen vuodesta 2000). (Vilkuna 2003 [1976]: 30, 136, 139; *Otavan tietosanakirja* 1997: 36, 766; *Yliopiston nimipäiväalmanakka vuodeksi* 1999: 62, 66.) Tarkastelemissani kreikkalaiskatolisissa seurakunnissa tsaarien nimet olivat vuosisadan vaihteessa suosittuja. Korpiselän seurakunnassa ristimänimen *Nikolai* sai vuosina 1890–1914 lähes 8 prosenttia kastetuista pojista (N = 901), vaikka sitä ennen se oli ollut perin harvinainen. Ristimänimen *Aleksandr* ~ *Aleksanteri* sai nimekseen vuosina 1900–1914 Korpiselässä kastetuista pojista (N = 622) noin 9 prosenttia. Myös Suojärven seurakunnassa hallitsijoiden nimistä tuli 1910-luvulla suosittuja: vuosina 1910–1914 kastetuista pojista nimen *Nikolai* sai 9 prosenttia ja nimen *Aleksandr* ~ *Aleksanteri* 12 prosenttia.

Ortodoksikarjalaisten ristimänimien ja niiden määrien tarkastelu rippikirjoista osoittaa ennen kaikkea sen, että nimivalikoimaa ja sen kehittymistä pitää selvittää vastaisuudessa useiden eri seurakuntien ja eri vuosikymmeniltä olevien asiakirjojen avulla; nimistön tarkastelu neljän rippikirjan ja kahdessa kylässä käytetyn ristimänimistön perusteella on vain pintaraapaisu.

6 *Maria, Olga, Akilina ja Jevdokia*: nimenannon tarkastelua neljän esimerkinimen avulla

Tässä artikkelin loppuosassa käsittelen vielä nimervalinnan ja ortodoksisen kalenterin välistä suhdetta tarkastelemalla Korpiselän ja Suojärven kreikkalaiskatolisten seurakuntien vuosien 1880–1914 kastettujen luetteloista sitä, milloin tiettyjä, esimerkiksi valitsemani ristimänimiä on annettu. Sitä, miten tiiviisti ortodoksisessa nimenannossa on noudatettu ortodoksisen kirkon perinnettä, voi tarkastella sellaisten suhteellisen yleisten ristimänimien avulla, jotka esiintyvät pyhien kalenterissa 1–3 kertaa; tarkasteluun sopivat esimerkiksi tähän valitsemani ristimänimet *Maria*, *Olga*, *Akilina* ja *Jevdokia*. Sen sijaan esimerkiksi *Petr* (*Pietari*) esiintyy kalenterissa niin usein (Ortodoksinen kalenteri 2006: 166; Kasanko 1952: 63), että se on käytännössä voitu antaa milloin vain syntyneelle pojalle. Vuoden 1893 kalenterissa sillä on seitsemän

muistopäivää (PSHV 1893: 81). Lisäksi tarkasteltavan ristimänimen on oltava sen veran yleinen, että sen antamisajankohdan ja kyseisen pyhän muistopäivän keskinäisestä suhteesta voi tehdä uskottavia päätelmiä.

Maria. Nimi *Maria* esiintyy ortodoksisessa vuoden 1893 kirkkokalenterin kalenteriosassa kaikkiaan viitenä eri päivänä, joista yksi on pyhittäjä Maria Egyptiläisen (k. 521) muistelupäivä (1. huhtikuuta) ja yksi keisarinna Maria Feodorovnan nimipäivä; muut kolme liittyvät Neitsyt Mariaan (esim. Neitseen Marian temppeliin tuominen 22. heinäkuuta; PSHV 1893: 22–25, 27, 42–43, 58). Taulukko 2 kuvaa sitä, minä kuukausina syntyneille lapsille nimeä *Maria* on annettu Korpiselän kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa vuosina 1880–1914.

Taulukko 2.

Ristimänimen *Maria* (muistopäivä 1.4. ja 22.7.) saaneiden lasten syntymäkuukausi (1 = tammikuu jne.) Korpiselän kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa v. 1880–1914.

Kuukausi/ Vuodet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Yhteensä
1880–1889	1	1	2	1	5	9	2	4	2	2	1	1	31
1890–1899	-	1	4	1	5	14	10	8	2	3	2	2	52
1900–1909	2	4	2	10	9	11	16	5	1	3	2	2	67
1910–1914	-	2	4	1	1	3	3	1	-	1	2	1	19
Yhteensä	3	8	12	13	20	37	31	18	5	9	7	6	169

Taulukosta käy ilmi, että kyseisessä seurakunnassa nimi annettiin noina vuosikymmeninä erityisesti niille tytöille, jotka olivat syntyneet kesä–heinäkuussa, mutta lisäksi nimen sai varsin moni sellainen tyttö, joka oli syntynyt touko- tai elokuussa. Nimen *Maria* saaneista 40 prosenttia (68 tyttöä) oli syntynyt kesä–heinäkuussa ja 63 prosenttia touko–elokuussa. Maalis–huhtikuussa nimeä ei ole annettu merkittävän usein, vaikka silloin on *Maria* Egyptiläisen muistopäivä.

Taulukko 3.

Ristimänimen *Maria* (muistopäivä 1.4. ja 22.7.) saaneiden lasten syntymäkuukausi (1 = tammikuu jne.) Suojärven kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa v. 1880–1914.

Kuukausi/ Vuodet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Yhteensä
1880–1889	3	3	27	3	2	1	22	2	2	1	-	1	67
1890–1899	3	5	22	3	4	5	33	1	-	1	-	1	78
1900–1909	10	9	12	4	8	7	14	1	2	1	1	1	70
1910–1914	4	4	5	4	3	6	8	1	1	3	-	1	40
Yhteensä	20	21	66	14	17	19	77	5	5	6	1	4	255

Suojärven kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa tilanne näyttää toisenlaiselta, kuten käy ilmi taulukosta 3. Siellä nimi *Maria* annettiin erityisesti niille tyttövauvoille, jotka olivat syntyneet joko maalis- tai heinäkuussa: nimen *Maria* saaneista (N = 255)

yli puolet (56 %) oli syntynyt näiden kahden kuukauden aikana. Maalis–huhtikuussa ja kesä–heinäkuussa syntyneiden osuus nimen saaneista on yhteensä lähes 70 prosenttia. Näyttää siis siltä, että Suojärven seurakunnassa on noudatettu nimenantoperinnettä uskollisemmin kuin Korpiselän seurakunnassa. Silti on huomattava, että myös Suojärven seurakunnassa nimeä *Maria* on eri vuosikymmenien aikana voitu antaa lähes mihin aikaan vuodesta tahansa: nimen valintaa ei näytä määränneen ainoastaan kirkkokalenteri.

Olga. Ortodoksinen kirkko muistelee apostolien vertaista Olga Venäläistä (k. 969) 11. heinäkuuta (PSHV 1893: 40; Kasanko 1952: 93). Korpiselän kreikkalaiskatolisen seurakunnan vuosina 1880–1914 kastettujen luettelosta käy ilmi, että ristimänimeä *Olga* on pääasiassa annettu kesä–heinäkuussa syntyneille mutta myös muulloin syntyneille tytöille. Taulukosta 4 selviää, minkä verran nimeä on annettu mainitulla ajanjaksolla eri vuosikymmeninä minäkin kuukautena. Nimen *Olga* saaneista (N = 99) hieman yli puolet (54 %) on syntynyt kesä- tai heinäkuussa.

Taulukko 4.

Ristimänimen *Olga* (muistopäivä 11.7.) saaneiden lasten syntymäkuukausi (1 = tammikuu jne.) Korpiselän kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa v. 1880–1914.

Kuukausi/ Vuodet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Yhteensä
1880–1889	-	-	1	3	-	7	4	-	-	-	2	2	19
1890–1899	3	-	1	1	4	15	5	1	-	1	-	-	31
1900–1909	-	-	1	3	3	10	8	1	-	1	1	3	31
1910–1914	3	2	1	1	3	-	5	1	-	2	-	-	18
Yhteensä	6	2	4	8	10	32	22	3	0	4	3	5	99

Sen sijaan Suojärven kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa, missä ristimänimi *Olga* on samoina vuosikymmeninä ollut suhteessa harvinaisempi kuin Korpiselän kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa, nimeä on annettu nimenomaan kesä–heinäkuussa syntyneille (ks. taulukkoa 5). Kaikista ristimänimen *Olga* saaneista tytöistä (N = 64) yli 90 prosenttia on syntynyt noina kuukausina.

Taulukko 5.

Ristimänimen *Olga* (muistopäivä 11.7.) saaneiden lasten syntymäkuukausi (1 = tammikuu jne.) Suojärven kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa v. 1880–1914.

Kuukausi/ Vuodet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Yhteensä
1880–1889	-	-	-	-	-	4	9	-	-	-	-	-	13
1890–1899	-	-	-	-	1	12	9	-	-	-	-	-	22
1900–1909	-	-	-	-	1	14	5	-	1	-	1	-	22
1910–1914	-	-	-	-	1	4	2	-	-	-	-	-	7
Yhteensä	-	-	-	-	3	34	25	-	1	-	1	-	64

Kummassakaan seurakunnassa nimervalinta ei näytä olleen koskaan niin tarkkaa, että nimi olisi valittu täsmälleen lapsen syntymäpäivän mukaan, mutta Korpiselän seurakunnassa nimenannon yhteys pyhien kalenteriin näyttää olleen merkittävästi väljempi kuin Suojärven seurakunnassa.

Akilina. Korpiselässä ristimänimen *Akilina* (muistopäivä 13.6.; PSHV 1893: 37) vuosina 1880–1914 saaneista (N = 25) noin puolet (13 tyttöä) oli syntynyt kesäkuussa ja yli kolme neljäsosaa (76 %) joko touko- tai kesäkuussa. Ristimänimi ei ole ollut Korpiselän seurakunnassa tavallinen. Myöskään Suojärven kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa nimi ei ole kuulunut yleisimpiin nimiin: 1880-luvulla, jolloin nimi on ollut suosituimmillaan, sen sai vain 6,5 prosenttia kastetuista tytöistä (N = 907). Vuosina 1880–1914 nimen *Akilina* saaneista (N = 92) 67 prosenttia oli syntynyt kesäkuussa ja 95 prosenttia touko- tai kesäkuussa. Edellä esittämäni havainto, että Suojärven kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa nimenanto on ollut enemmän sidoksissa kirkkokalenteriin kuin Korpiselän seurakunnassa, toistuu siis nimen *Akilina* antamisessa. Ero voi johtua siitä, että Suojärvellä pappi noudatti kirkollisia ohjeita tarkemmin kuin Korpiselän pappi.

Jevdokia. Ortodoksinen kirkko tuntee kolme *Eudokia* (*Jeudokia*) -nimistä pyhää naista, joiden muistopäiviä vietetään 1. maaliskuuta (pyhittäjämarttyyri, kuollut noin v. 160), 7. heinäkuuta (pyhittäjä, k. v. 1407) ja 4. elokuuta (pyhittäjämarttyyri, k. v. 362) (Kasanko 1952: 85). Vuoden 1893 kalenterissa *Eudokia* mainitaan 1. maaliskuuta ja 4. elokuuta (PSHV 1893: 20, 44).¹¹ Korpiselän kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa vuosina 1880–1914 ristimänimen *Jevdokia* (N = 29) saaneiden tyttöjen syntymäkuukausien tarkastelu osoittaa, että nimeä on annettu ennen kaikkea helmi–maaliskuussa (13+2) ja heinä–elokuussa (5+4) syntyneille tytöille. Helmi–maaliskuussa syntyneiden osuus noin puolet (51 %) ja heinä–elokuussa syntyneiden osuus kolmasosa (31 %) nimen *Jevdokia* saaneista. Suojärven kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa nimen *Jevdokia* antamisessa on noudatettu samaa periaatetta: valtaosa kyseisen ristimänimen samana ajanjaksona saaneista (N = 107) on syntynyt helmi–maaliskuussa (53 %) ja heinä–elokuussa (35 %). Tämän nimen antaminen näyttää kummassakin seurakunnassa liittyneen kirkkokalenteriin lähes yhtä kiinteästi. Silti Korpiselän seurakunnassa nimervalinta on ollut hieman vapaampaa kuin Suojärvellä.

Neljän naisennimen antamisajankohtien vertailu kirkkokalenteriin osoittaa, että Korpiselän seurakunnassa kirkollisia ohjeita ei noudatettu 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa niin tiiviisti kuin Suojärven seurakunnassa. Syy tähän voi olla se, että Venäjän ortodoksisen kirkon johto valvoi Suojärven seurakunnan toimintaa tiiviimmin. Vertailu näyttää myös sen, että ortodoksinen nimervalinta ei ollut niin mekaanista kuin yleisesti luullaan: vaikka nimi yleisesti valittiin lapsen syntymäkuukauden perusteella, nimeksi saatettiin antaa jonkin sellaisen pyhän nimi, jota muistellaan aivan toisena vuodenaikana.

11. 1930-luvulla julkaistussa pyhien elämäkertoissa niistä on mainittu vain 1. maaliskuuta (*Pyhä muisto* 1934: 267; *Pyhä muisto* 1938). Vuoden 2006 kalenterissa muistopäivä on 1. maaliskuuta (*Ortodoksinen kalenteri* 2006: 25) mutta uusimmassa kalenterissa sekä 1. maaliskuuta että 4. elokuuta (*Ortodoksinen kalenteri* 2017: 189).

7 Pohdintaa

Olen tässä artikkelissa tarkastellut ortodoksien perinteistä nimenantoa ja luonut yleissilmäyksen siihen, millainen kahden kylän, Korpiselän Ägläjärven ja Suojärven Kaitajärven, asukkaiden ristimänimivalikoima on ollut vuonna 1890 ja 1910-luvun alussa: mitkä nimet ovat olleet tavallisia ja mitkä harvinaisia, ja miten paljon eri ristimänimiä on ollut käytössä? Aineiston analyysi paljastaa, että näissä kahdessa eri kylässä sekä naisten että miesten ristimänimivalikoima on ollut varsin suuri ja uniikki-nimen kantajia on ollut huomattava määrä. Erityisesti Kaitajärvellä erilaisia miesten ristimänimiä on samaan aikaan ollut käytössä paljon. Rippikirjatietojen vertailu pari vuosikymmentä vanhempiin tietoihin osoittaa, että ortodoksisten naisten nimivalikoima on uudistunut 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa jonkin verran ja nimistöön on tullut joitakin aivan uusia nimiä (esim. *Apollinaria*, *Sira*, *Taisia*). Selvitykseni osoittaa, että ortodoksikarjalaisten ristimänimivalikoima ei ole niin suppea kuin usein väitetään. Kastettujen luetteloiden tietojen vertailu ortodoksisen kirkon kirkkokalenterissa (PSHV 1893) mainittuihin tiettyjen pyhien ihmisten muistopäiviin osoittaa, että ortodoksien nimenanto ei ole vuosina 1880–1914 ollut niin tiiviisti sidoksissa kirkkokalenteriin kuin usein on ajateltu ja ettei perinnettä ole Korpiselän seurakunnassa noudatettu yhtä tiukasti Suojärvellä. Tarkastellulla 25-vuotisella ajanjaksolla nimenannon ja kirkkokalenterin välinen suhde ei näytä varsinaisesti tiukentuneen tai väljentyneen.

Tekemäni selvitys on osoitus siitä, että ortodoksikarjalaisten ristimänimistössä riittää tutkittavaa. Aineistoa on helposti saatavilla, ja sitä on runsaasti: Raja-Karjalan yhteensä kuudessa pitäjässä toimi kaikkiaan kymmenen erikokoista ortodoksista seurakuntaa, ja niiden asiakirjat on suomennettu ja tiedot talletettu Karjala-tietokantaan. Karjala-tietokannassa on myös kastettujen luetteloiden tiedot Suomen itsenäisyyden ajan alusta, mutta ne eivät ole verkossa. Uusimpien tietojen haku tietokannasta on luvanvaraista; tietokannan tätä osaa voi käyttää Mikkelin maakunta-arkistossa (Karjala-tietokanta 2017).

Olen tässä artikkelissa tehnyt huomioita vain kahdessa pitäjässä lyhyen ajanjakson aikana käytössä olleista ristimänimistä. Nyt tarkastelun ulkopuolelle jääneen neljän pitäjän, Suistamon, Salmin, Impilahden ja Soanlahden, ortodoksien ristimänimistössä on myös keskinäisiä eroja (Patronen tekeillä). Vaikka Raja-Karjala oli uskonnollisesti ja kulttuurisesti yhtenäinen alue, eroja oli esimerkiksi suhteessa venäläisyyteen ja suomalaisuuteen: Raja-Karjalan länsiosista oli lyhyt matka Sortavalaan ja Pohjois-Karjalaan, ja Suojärvellä ja Salmassa elettiin tiiviissä yhteydessä Aunuksen Karjalaan (Patronen 2017: 122 ja siinä mainittu kirjallisuus).

Lähteet

Aineistolähteet

Katiha = Karjala-tietokanta. <http://www.karjalatk.fi/katiha/index.php> (1.–17.3. ja 10.–11.9.2017).

Muut lähteet

- ARSENI, ARKKIMANDRIITTA 1999: *Ortodoksinen sanasto*. Helsinki: Otava.
- BERGLUND, KRISTA 2008: Ortodoksinen usko ja perinteet. – Timo Vihavainen (toim.), *Opas venäläisyyteen* s. 45–69. Nidotun laitoksen toinen painos. Helsinki: Otava.
- HÄMYNEN, TAPIO 1993: *Liikkeellä leivän tähden. Raja-Karjalan väestö ja sen toimeentulo 1880–1940*. Historiallisia tutkimuksia 170. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura.
- HÄRKÖNEN, IIVO 1930: *Karjalaisten nimiopas. Karjalan Sivistysseuran julkaisema opas-vihkonen karjalaisten uusien kansallisten suku- ja ristimänimien valintaa varten*. Helsinki: Karjalan Sivistysseura.
- ILJIN, OUTI 2013: *Perinne ja muuttuvat nimet. Helsingin ortodoksisessa seurakunnassa vuosina 2000–2009 kastettujen lasten ensinimet*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Karjala-tietokanta 2017. <https://katih.mamk.fi/Karjalatk/> (12.10.2017).
- KASANKO, ALEKSANTERI (toim.) 1952: *Nimi ja usko. Ortodoksinen ristimänimiopas*. Kuopio: Ortodoksinen kirjallisuuden julkaisuneuvosto.
- KETTUNEN, EIJA-HELENA 2008: *Etunimiä ja nimikäytäntöä Joensuun ortodoksisessa seurakunnassa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto.
- KIISKI, TUULA 2011: Ortodoksisen kirkonkirjojen henkilönimien tulkinta. – Tapio Hämynen (toim.), *Omal mual, vierahal mual. Suojärven historia III* s. 290–293. Nurmes: Suojärven Pitäjäseura.
- KIRKINEN, HEIKKI 1966: Suojärven ortodoksiset seurakunnat Suomen itsenäisyyden ajalla. – Lauri Pelkonen (toim.), *Suojärvi II* s. 291–302. Pieksämäki: Suosäätiö.
- Kirkkovuoden pyhät 1*. 2. painos. 1979. Helsinki: Ortodoksinen kirjallisuuden julkaisuneuvosto.
- Kirkkovuoden pyhät 2*. 2. painos. 1980. Helsinki: Ortodoksinen kirjallisuuden julkaisuneuvosto.
- KIVINIEMI, EERO 1982: *Rakkaan lapsen monet nimet*. Helsinki: Weilin+Göös.
- 2006: *Suomalaisten etunimet*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KIVINIEMI, EERO – PITKÄNEN, RITVA LIISA – ZILLIACUS, KURT 1974: *Nimistön-tutkimuksen terminologia*. Helsinki: Castrenianum.
- Korpiselän henkikirja 1915 = Viipurin läänin Salmin kihlakunnan Korpiselän vuoden 1915 henkikirja. Kansallisarkisto.
- Korpiselän henkikirja 1933 = Viipurin läänin Salmin kihlakunnan Korpiselän vuoden 1933 henkikirja. Kansallisarkisto.
- KOTILAINEN, SOFIA 2008: *Suvun nimissä. Nimenannon käytännöt Sisä-Suomessa 1700-luvun alusta 1950-luvulle*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kr-katolisen kirkon kirkkokalenterissa esiintyvien nimien aakkosluettelo*. 1918. Sortavala: Aamunkoitto.
- MAKKONEN, HEIKKI 1989: *Kuolema ortodoksisessa perinteessä*. Joensuun yliopiston teologisia julkaisuja n:o 1. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- NISSILÄ, VILJO 1943: Soikkolan inkeroisten henkilönnimistä. – *Virittäjä* 47 s. 199–207.
- 1975: *Suomen Karjalan nimistö*. Joensuu: Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseuran.
- 1976: *Suomen Karjalan ortodoksinen nimistö*. – *Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran toimitteita 1* s. 48–172. Helsinki: Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura.
- Omahinen* 16.12.1910.
- Ortodoksinen kalenteri* 2006. Suomen ortodoksinen kirkko.
- Ortodoksinen kalenteri* 2017. Suomen ortodoksinen kirkko.
- Ortodoksinen kalenteri ja nimipäivät 2017. <http://www.ortodoksi.net/kirkkovuosi/nimipaiva>.

- htm (25.3.2017).
- Otavan tietosanakirja 1997. Helsinki: Otava.
- PATRONEN, OUTI 2009: *Rajakarjalainen sukunimistö ja sen muuttuminen*. Suomen kielen lisensiaattityö. Helsingin yliopisto.
- 2017: *Rajakarjalainen sukunimistö ja sen muuttuminen*. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201306113935>.
- (tekeillä): *Raja-Karjalan ja Sortavalan ortodoksien ristimänimivalikoima ja nimenantoperinne sekä niiden muuttuminen*. Omakustanne.
- PELKONEN, LAURI 1966: Seurakunnan vaiheet vv. 1856–1917. – Lauri Pelkonen (toim.), *Suomenjärvi II* s. 83–109. Pieksämäki: Suosäätiö.
- Perinteisiä karjalaisia etunimiä. Lyhyt nimiopas*. Toimittanut Pertti Lampi 2009. Helsinki: Karjalan Kielen Seura r.y.
- PSHV 1893 = *Pyhään Sergein ja Hermanin Veljeyskunnan Kalenteri 1893*. Toimitettu suomenkielisissä kreikkalais-katolisissa perheissä käytettäväksi. Helsinki: Pyhään Sergein ja Hermanin Veljeyskunta.
- PSHV 1900–1916 = *Pyhään Sergein ja Hermanin Veljeyskunnan Kalenteri*. Toimitettu suomenkielisissä kreikkalais-katolisissa perheissä käytettäväksi. Helsinki: Pyhään Sergein ja Hermanin Veljeyskunta.
- Pyhä muisto vuoden jokaiselle päivälle*. 1932 (tammi–helmikuu), 1934 (maalis–huhtikuu), 1936 (touko–kesäkuu), 1938 (heinä–elokuu). Sortavala: Pyhään Sergein ja Hermanin Veljeskunta.
- Pyhä muisto vuoden jokaiselle päivälle*. Synaksarionin lyhennetty ja osittain täydennetty laitos. Toimittanut Tapani Repo 1960. Kuopio: Pyhään Sergein ja Hermanin Veljeskunta.
- REPO, MITRO 1986: Suomen ortodoksisen kirkkokalenterin problematiikkaa. – *Ortodoksia* 35 s. 91–116.
- RYTTYLÄINEN, ALEKSANTERI 1933: Sananen ristimänimien käytöstä. – *Aamun Koitto* 3 s. 18–21.
- 1958: Korpiselän ortodoksinen seurakunta. – Johannes Koivunen & Aulis Naumanen (toim.), *Korpiselkä, muistelmia kirjoituksin ja kuvin* s. 168–185. Pieksämäki: Korpiselkäläisten seura r.y.
- SIDOROFF, MATTI 1979: Kirkolliset toimitukset. – Isä Ambrosius & Markku Haapio (toim.), *Ortodoksinen kirkko Suomessa* s. 209–241. Lieto: Etelä-Suomen Kustannus Oy.
- Suomen kielen nauhoitearkisto. Karjalan kielen nauhoitteet. Kotimaisten kielten keskus.
- SUVITIE, VIRVA 2017: Valamon luostarin kirjaston kirjastonhoitaja. Sähköpostiviesti 25.9.2017.
- Synaksarion. Pyhien elämäkertoja*. Toimittanut munkki Serafim. Osat 1–12. Kuopio: Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvosto 2003–2019.
- TAVI, SUSANNA – TAVI, LAURI 2019: 'Ja', 'tai' - ja 'vaikka'-merkityksisten lekseemien kontaktilähtöinen variaatio rajakarjalaismurteissa. – *Virittäjä* 123 s. 401–429.
- TEPPO, HANNES 1942: *Itäkarjalaisten nimiopas*. Helsinki: Suomalaisuuden Liitto.
- UUSITUPA, MILLA 2017: *Rajakarjalaismurteiden avoimet persoonaviittaukset*. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto. https://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-2646-3/.
- UUSITUPA, MILLA – KOIVISTO, VESA – PALANDER, MARJATTA 2017: Raja-Karjalan murteet ja raja-alueiden kielimuotojen nimitykset. – *Virittäjä* 121 s. 67–106.
- VILKUNA, KUSTAA 2003 [1976]: *Etunimet*. Avustajat Marketta Huitu ja Pirjo Mikkonen. Nidotun laitoksen ensimmäinen painos. Helsinki: Otava.
- Yliopiston nimipäiväalmanakka vuodeksi 1999*. Helsinki: Helsingin yliopisto 1998.

Selection and repertory of given names among the Orthodox population in Border Karelia in 1890–1914

During the 19th century, the Orthodox Karelians in Finland had Russian Christian names. This article examines Orthodox naming conventions and the Christian names given in Border Karelia during the period 1890–1914. This includes an analysis of the total number of different names in use and identification of particularly prevalent and rare names. The material is collected from the Karjala database available online. The focus is on two middle-sized villages, Ägläjärvi in Korpiselkä and Kaitajärvi in Suojärvi.

It is often said that the Orthodox naming convention is based on the Orthodox calendar of saints. Due to the tradition of naming a child after the saint associated with the day he or she was born, the Orthodox do not have inherited Christian names. In general, the repertory of Orthodox names has been considered narrow and the naming convention rigid. There is no previous research on Orthodox Karelian naming conventions in Finland.

The results show that the most common Christian names given to girls in the villages in focus in the 1890s and 1910s were *Anna* and *Maria*. The most common name given to boys was *Ivan* (*Joann*, *Ioann*). A plausible reason for the popularity of these three names is the fact that there are several saints in the Orthodox calendar named *Anna*, *Maria* and *Johannes* (*Ivan*). In the 1910s there were 34–41 different women's names and 59 men's names in use in these villages. The number of distinct names was slightly larger than in the 1890s. In Kaitajärvi, two thirds of men and boys had a unique name (with only one or two bearers) both in 1890 and 1910. The repertory of men's names has traditionally been rather broad.

By assessing the relation of Orthodox naming conventions and the Orthodox calendar of saints, the article clarifies annual trends in the popularity of names. The comparison of the dates of birth of children given certain names and the commemoration days of their respective saints (e.g. *Olga*) reveals that the naming convention largely followed the calendar of saints. In the Suojärvi parish, the traditional naming convention was more faithfully adhered to than in the Korpiselkä parish.

Raja-Karjalan ortodoksien nimervalinta ja ristimänimivalikoima 1890–1914

Suomen ortodoksikarjalaisilla oli autonomian aikana venäläiset ristimänimet. Artikkelissa tarkastellaan ortodoksista nimenantoa ja Raja-Karjalassa vuosina 1800–1914 ortodoksilapsille annettuja ristimänimiä, sekä niiden määrää että sitä, mitkä nimet ovat olleet tavallisia ja mitkä harvinaisia. Aineisto on koottu internetissä olevasta Karjala-tietokannasta. Tutkimuskohteena on kaksi keskisuurta rajakarjalaista kylää, Korpiselän Ägläjärvi ja Suojärven Kaitajärvi.

Ortodoksien perinteisen nimenannon todetaan usein perustuneen ortodoksiseen kalenteriin. Koska lapselle on annettu tämän syntymäpäivänä tai sen lähellä olevan pyhän nimi, ortodokseilla ei ole voinut olla esimerkiksi suvussa periytyviä nimiä. Ortodoksista nimivalikoimaa on pidetty suppeana ja nimenantoa kaavamaisena. Toistaiseksi kumpaakaan ei ole kuitenkaan Suomessa tutkittu, eikä ole ollut tietoa siitä, mitä ristimänimiä rajakarjalaisilla on ollut.

Tulokset osoittavat, että tutkituissa kylissä tavallisimmat naisten nimet 1890- ja 1910-luvuilla olivat *Anna* ja *Maria*; miesten nimistä tavallisin oli *Ivan* (*Joann*, *Ioann*). Kaikkien kolmen ristimänimen suosio perustunee siihen, että ortodoksisessa kirkkokalenterissa on useita *Anna*-, *Maria*- ja *Johannes*-(*Ivan*-)nimisiä pyhiä. Mainituissa kylissä erilaisia naisten nimiä oli 1910-luvulla annettu 34–41 ja miesten nimiä 59. Eri ristimänimien määrä oli tuolloin hieman suurempi kuin vuonna 1890. Sekä vuonna 1890 että vuonna 1910 noin kahdella kolmasosalla Kaitajärven miespuolisista asukkaista oli sellainen nimi, joka oli kylässä vain yhdellä tai kahdella henkilöllä. Erityisesti miesten nimivalikoima on siis ollut varsin laaja.

Artikkelissa selvitetään myös nimervalinnan ja ortodoksisen kalenterin suhdetta tarkastelemalla, milloin tiettyjä nimiä on annettu. Tietyn nimen saaneiden lasten syntymäkuukausien vertailu nimen muistopäiviin (esim. *Olga*) osoittaa, että nimenannossa on enimmäkseen noudatettu kirkkokalenteria, mutta Suojärven seurakunnassa nimenantoperinnettä on noudatettu uskollisemmin kuin Korpiselän seurakunnassa.

Kirjoittajan yhteystiedot:
etunimi.sukunimi@gmail.com

Kirjoittaja on filosofian tohtori ja äidinkielenopettaja.